

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris
Theologi Architectura Christiana**

Sandaeus, Maximilianus

Coloniae Agrippinae, 1653

Sermo XIII. Vectis Architecti Christiani. Verbum Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

Legendus S. Bernardus Sermone de triplici coherentiâ Vinculorum, in quo docet, DEO aliquem conjungi & adherere, vel durè ac firmiter per Funes, id est, per memoriam honestatis, qua inest virtuti; aut promissionis; vel fortius & durius per Clavos ligneos ferreosq., qui est gehenna Timor; vel suaviter & securè per Gluten caritatis, juxta illud Isaia 41.7. GLUTINO BONVM EST.

S E R M O XIII.

V E C T I S

Architecti Christiani.

Verbum Dei.

A R T I C U L V S I.

Quale Instrumentum in Architecturâ sit vectis.

VERBUM DEI in Evangelio à Christo Domino comparatur semini: Exiit qui seminat semen suum, Lucae VIII. Quod quidem non Verbo scripto, sive de Scripturâ, sed de verbo prædicato, quod auditu percipitur, mihi persuadeo capi debere, ut in Concionum Dominicalium Tomo exposui. Sive autem dictum fuerit à DEO immediate sive ab ejus ministris, dictum appellatur. Quod quamvis aptissimè conferatur cum semine, ut auctoritate celestis Magistri satis constat, tamen haud ineptè, ut existimo, comparabitur cum Instrumento quodam Architectonice ædificatorie architectonico, quod reperio in indicibus instru-

instrumentorum Architectonicæ illius, quàm hic Academicis Christianis ex instituto tradere destinavimus. Nam præter Instrumenta hæcenus nominata, & explicata, est quoddam usitatissimum, & maximè necessarium ad ædificandum, quod vocatur VECTIS, cujus mentionem sæpe facit Vitruvius in suis de Architecturâ libris. Ut autem ejus plena habeatur notitia, OBSERVO. Nomen illud varia significare Instrumenta. I. *Vectis* est instrumentum ex ferro aliâ-ve materiâ, quâ ostium clausum, adversus vim nititur. Ita dictum, ut censent Grammatici, quod manu huc illuc vehatur. Virgil. lib. VII. *Eneid.*

Centum aræi claudunt vectes, æternâq; ferri

Robora. — II. Vectis dicitur lignum.

oblongum, quo oneris aliquid à binis pluribusque in humeris gestatur. Exodi xxvi. 13. *Facies quoque Vectes de lignis setim, & operies eos auro: inducesque per circulos, qui sunt in Arca lateribus, ut portetur in eis.* III. *Vectis* est instrumentum ad aliquid subvertendum effringendumque accommodatum. Horatius lib. 2. *Carm.*

----- -- Hic hic ponite lucida

Funalia, & Vectes, & arcus

Oppositis foribus minaces

IV. *Vectis* à *vecto*, quod est *veho*, palus è ferro, vel ligno grandior, fabris & ædicatoribus maximè necessarius ad onera promovenda, attollenda, transferenda. Cæsar lib. 2. *belli civil. Saxa quàm maximè possunt vectibus promonent, precipitataque muro in musculum devolvunt.* Cicero I. *de Natura Deor. quæ molitio, quæ ferramenta, qui Vectes, quæ machina; qui ministri tanti muneris fuerunt?* V. *Vectis* est palus vel ligneus vel ferreus quo circumagitur ergata trajecta; aut succula. Ergata dicitur machina tractoria axe recto, quæ obnitentibus & in gyrum euntibus vectiariis, ver-

satur: qualis, est qua in emoliēda anchora utitur in onerariis navibus. *Succula* verò Vegetio ^{eros} Aristoteli dicitur machina tractoria tereti ligno constans duobus vectibus trajecto, circa quam ductarius funis obvolvitur, cujus est usus in attollendis trabibus; & subvehendis ex apotheca vinis: ubi in duobus arretariis, quæ ab anterde sustentur, transversa ponitur succula inter chelonia duo versatilis. VI. *Vectis* quoque dicitur instrumentum, quo torcular circumagitur. *Vectiarins* uocatur, qui vecte utitur. Ut qui torcular vecte premit. ex Vitruvio lib. vi. cap. 8. *Vecticularius*, qui vecte parietes effodere conatur, furandi gratiâ. Hinc vecticulariam vitam agere, est furum istorum. Cato. Vecticulariam vitam vivere, est. *Repente largiter habere, repente nihil.*

ARTICULUS II.

VECTIS ARCHITECTONICVS

Mouet, elevat, transfert pondus quodlibet.

HVIVS Instrumenti, quod *Vectis Architectonicus* dicitur, ea est vis ac facultas, ut onus quantumlibet maximum, saxa ingentia, immò montem integrum transferre possit, modò illi supponatur. Parum hoc maius quid dicam, incredibile haud dubiè imperitis, certissimum tamen, & perspectum doctissimis Mathematicis, inter quos Magister primi subfellii Archimedes Syracusanus, geometriæ, ac machinalis, sideralisque scientiæ consultissimus, liberè professus est, ac fidenter, non tamen arroganter, ac mendaciter, à se Vectem confici posse, quo immobile hoc elementum, quod Terram dicimus, & quam in æternum stare pronunciat Sapiens, Eccl.

Eccl. xiv. quodq; inde consequitur, compages hæc tota è cælo, terra, aëre, igne & aquâ, naturisque contentis, quæ Mundus, vel vniversum appellatur, loco moveretur, & ad quodlibet spaciî imaginariî, quod extra cælum in infinitum extenditur, punctum designabile transferretur; immò, pilæ instar, quâ datatim luditur, ab unius in alterius manum transfiret. Tantum valet *Vectis Architectonicus*. Verum dixisse Archimedes non docuit quidem hæctenus experientia: nam nemo Vectem proportionatum Mundo supposuit, (quod est necessarium ad usum illius Vectis) demonstratione tamen irrefragabili id ostendit Mathesis scientiarum certissima. Talem ego Vectem in Architectonicâ nostra spirituali ac Divinâ aio esse VERBUM DEI ad omnia onera ponderaque transferenda ac promovenda maximè idoneum.

ARTICULUS III.

DEVS ARCHITECTVS

In architectanda Mundi Machina concipitur adhibuisse Vectem-Verbum-suam.

Ipse dixit, & facta sunt. Psal. xxxii. 9.

VT DEUS fabricaret Mundum, vel tanquam Urbem amplissimam, vel tanquam Domum splendidissimam, vel tanquam Templum augustissimum, necesse fuit extrahere, & transferre ex Nihilo; quod concipiendum est, velut hiatus quidam immensus, in quo delitescunt omnis generis lapides, ut sit quasi lapidina universi; transferre, dico, oportuit ex Nihili hac lacunâ ad Esse, inter quæ chaos est infinitum, omnia quæ in Mundo

cernuntur corpora, cœlum, mare, terram, aërem, & quicquid in iis est. Jam ponderentur ista omnia, deprehendentur esse gravitatis penè incomparabilis. Sed nihil transferantur ex abyſſo Nihili, nunquam erunt ad Mundum fabricandum usui. Quid fecit Architectus Deus? Accepit suum Vectem, quem semper habet ad manum, & immisit in Nihili cavernam infinitam, ubi latebant illa à me antea commemorata, quæ momento temporis extraxit, eduxit, transtulit. Nec fuit opus ullo alio instrumento ad ingentem hanc Mundi machinam ex partibus illis componendam. Hoc animadvertit ingeniosè Architecti nostri Scriba velociter scribens, & quod in Genesi pluribus explicatur per multas creaturas, exprimit Brevissime Propheta David Psalmo xxxii. *Ipsè dixit & facta sunt. Verbo Domini cœli firmati sunt.* En Vectem Omnipotentia VERBUM DOMINI, quo elevatur ex NIHILo, quod pondere prægravante, fuerat eatenus in fundo abyſſi.

ARTICULUS IV.

VERBO DEI

Tanquam Vecte Architectonico, transfertur Mons.

NOta refero, & decantata in Ecclesiâ. Gregorius Neocæsareæ Ponti Episcopus, (a) vir sanctitate, doctrinæque illustris, à multitudine & præstantiâ miraculorum *Thaumaturgus* appellatus, cum volens ædificare templum in loco ad id idoneo, videret angustiorè esse quàm ædificium exigeret, eo quod ex una parte rupis maris, ex alia monte proximo coarctaretur, accepit

(a) *Vita. Breviarium Romanum XVII. Novemb.*

tanquam Architectus Christianus Vectem ingentem, illumque, ut potuit, Monti supposuit: tum facillimè Montem transtulit, ut tantum spacii relinqueretur structoribus templi, quantum commoditas postulabat. Quis ille fuit VECTIS? non alius, quàm VERBUM DEI. DEUM VERBI sui admonuit magnus DEI SERVUS: Verbum orationis protulit: Verbo, tanquam Vecte, Montem transtulit.

ARTICULUS V.

VERBO DEI

Velut Vecte, Peccatum & Peccator, pondera gravissima facillimè transferuntur.

VULTIS aliud pondus multo enormius præcedente elevari & transferri eodem Vecte supremi Architecti? Disputatur subtiliter à Theologis, non quæ sit maxima gravitas in corporibus, seu quod sit corpus omnium gravissimū; hoc enim spectat ad Philosophos inquirere, qui multis, de maximo quod sic, & gravissimo quod sic inter se altercantur; sed de gravissimo, quod est in rerum natura, etiam in spiritualibus. Et post longam acerbamque partium concertationem eo devenitur, ut concludatur gravissimum omnium esse peccatum mortale, & peccatorem lethiferi criminis sarcina oneratum. Rationem dant, qui optimam solent, istiusmodi. Gravitas peccati mortalis est infinita in ratione offensæ, quia eo offenditur Deus infinitus: ob quam causam meretur, pœnam infinitam, si non intrinsicè, quod negant aliqui saltem extensivè, quod omnes adfirmant: & negari non potest, cum de fide sit, hinc decedentem peccato mortali

tali oneratum, post hanc vitam puniri in omnem æternitatem, sive, in infinitum extensivè. Quod si non sit infinita omninò gravitas peccati mortalis participat tamen de infinitate tantum, ut nulla gravitas illi possit comparari. Quod est indicium infiniti saltem participati. Profectò, Lucifer, & illi adhærentes Spirituum improborum catervæ, quam primum peccarunt, tam fuere graves, ut cælum, quamvis ex ære fusum videatur, illos sustinere non potuerit; sed ceciderunt omnes, tanquam lapides gravissimi in profundum, sicque cælum exoneravit se. Eadem autem est ratio cujuslibet peccatoris, qui in mortali persistit, quem idcirco cælum gravitate perurgente in se retinere nequit.

Hic tamen, licet infiniti ponderis, transfertur facilimè, per infinitam distantiam, à nihilo ad aliquid, ab imo ad summum, à tenebris ad lumen ab Occidente ad Orientem, à statu peccati ad statum gratiæ, à perditione ad salutem, à creatura ad Creatorem. Quo instrumento? *Veste* Architecti cœlestis, VERBO SUO excitantur, vocantis, immutantis, trahentis. Quod fit quotiescumque peccator sanctificatur; sive per Sacramenta, in quibus accedit Verbum ad Elementum, & fit Sacramentum; sive per Contritionem & Amorem: nam semper intervenit Verbum DEI, sine quo nulla perficitur justificatio.

ARTICULUS VI.

VERBO DEI

Ceu Veste, fit Hominis Mundani translatio.

DIFFICILLIMUM est movere Hominem Mundanum. Ita vocamus hominem cujuscumque ætatis, adolescentem,

lescentem, juvenem, virum, amantem ea quæ in mundo sunt: concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ: Hominem addictum Vanitati in corporis cultu, vestitu, crinibus, annulis, torquibus, lobbis, ligulis, fasciis, spiris, & similibus puparum nugis: Hominem consecretantem voluptatem in visu, gustu, tactu: Hominem aspirantem ad magnas opes, dignitates, prælaturas, officia, beneficia: Hominem sanum ac vegetum, spondentem sibi longam vitam, & in eâ dies bonos, jucundos, semper serenos, semper ridentes, semper fortunatos, ac felices. Ita enim insaniunt Adolescentuli quidam, inexperti, imprudentes, pueriles, Narcissuli, comptuli, tros suli; qui hæc & multo plura sibi, tanquam certissima pollicentur: ac si futurorum contingentium esset, non solum determinata veritas, sed scientia etiam penes mortales. quod negant boni Philosophi. Hos tales, qui ppe graves vanitatis sarcinâ, & fortasse multorum criminû, transferre ad statû meliorem: deinde, traducere ad rerum mundanarû contemptû: & multo magis, ad relinquenda omnia: ad sequendum Christum nudum: ad ingrediendum Religionem, est propè *ἀδύνατος*; & facilius diceret movere cælum & terram, ac universum mundum, quam istos qui mundum in cerebri inanite circumferunt.

VERUM, id unicum potest *Vectis Architectonicus* artis nostræ, qui dicitur VERBUM DEI. Progrediatur in medium ANTONIUS ÆGYPTIUS, nobili prosapiâ ortus Adolescens, pulcher, robustus, doctus, corporis cultu visendus, gladius, ocreatus, inauratis calcaribus noscibilis, aureâ cæsarie, aureo redimiculo. Quò tendis Antoni? ad templum. quo fine? ut videam, & videar: ut circumspiciam, ut fabuler: ut amicam quandam meam ingredientem salutem, egredientem consequar. Ingresso
basili-

basilicam Antonio intonat altissimâ voce Evangelium cantans Diaconus: *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus.* Quid Antonius? ac si *Vectis* pedibus ejus subjectus fuisset, commoveretur, transfertur, currit, vendit omnia, pecuniam inde acceptam, *asse* quidem reservato sibi, pauperibus distribuit. Tum eodem *Vecte* translatus in vastissimam Ægypti solitudinem devenit: ibi mundo mortuus, Deo vivens, ea dixit, fecit, instituit pro posteris, ad quæ mûdus abstupuit, cœlum applausit, infernus horruit: ille adolescentulus, ille gloriosulus, ille Antonius nobilis Ægyptius. Nemo desperet. tantæ virtutis est **VERBUM DEI**, Architectonicus **VECTIS**.

Quid tu hic files **FRANCISCE**? prodi loquere, ut te videam. quid tibi accidit? Franciscus Assisii in umbra natus, (a) patris exemplo mercator, in officinâ enutritus, in foro cum institoribus versari solitus, Nundinationi assuetus, corporis cultui magis quàm nobiles, ut mercatorum filii deditus, audiens ex Evangelio **Verbum Dei** *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in rebus vestris, non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta:* (b) Sibi eam regulam servandam proposuit. Itaque detractis sibi calceis, & una contentus tunica, cum duodecim socios adhibuisset **Ordinem Minorum** instituit. Franciscus ille mercatorculus, pauper & humilis, quæ cœlum dives postea ingressus est. Quis non dicat, **Verbum DEI** esse *Vectem* ad quælibet onera, quamvis maxime gravia transferenda idoneum?

Nec te filebo **NICOLAE** de **TOLENTINO**, (c) qui clericali militiæ adscriptus, & **Canonicus** factus (Utinam imitentur ejusdem sortis **Adolescentes**, qui me audiunt, illustres, generosi, nobiles, **Canonici**, utinam & **Vicarii** uel

(a) *Vita* 4. *Octobris*. (b) *Matthæi* 9. (c) *Vita* 10. *Septemb.*